EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 14. 2. 2020
COM(2020) 54 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o štatistike zostavovanej podľa nariadenia (ES) č. 2150/2002 o štatistike o odpadoch a jej kvalite

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o štatistike zostavovanej podľa nariadenia (ES) č. 2150/2002 o štatistike o odpadoch a jej kvalite

OBSAH

1. Úvod 2
2. Časová presnosť a včasnosť 3
3. Úplnosť 4
4. Presnosť údajov 4
5. Porovnateľnosť 6
6. Zaťaženie podnikov 7
7. Vývoj podľa ukazovateľov 7
8. Výsledky a výhľad 8

1. ÚVOD

Účelom nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2150/2002 z 25. novembra 2002 o štatistike o odpadoch[1] (ďalej len „nariadenie“) je zostavovanie štatistiky o odpadoch. Vymedzenie odpadu spadá do rozsahu pôsobnosti smernice 2008/98/ES o odpade (rámcová smernica o odpade)[2]. V článku 8 ods. 1 nariadenia sa vyžaduje, aby Komisia každé tri roky predkladala Európskemu parlamentu a Rade správu o vykonávaní nariadenia (po prvej správe, ktorá mala byť predložená do piatich rokov od nadobudnutia účinnosti nariadenia). Prvá správa bola uverejnená v roku 2008[3], druhá v roku 2011[4], tretia v roku 2014[5]a štvrtá v roku 2016[6].

Táto správa sa týka kvality zberu údajov z roku 2018 o odpadoch vyprodukovaných a spracovaných v roku 2016. Zber údajov podľa nariadenia sa skladá z troch častí: vznik odpadu, spracovanie odpadu a zariadenia na spracovanie odpadu, pričom tá posledná je v členení na úrovni NUTS II.

Rôzne vnútroštátne prístupy a kvalita

V nariadení sa stanovuje, ktoré štatistické údaje sa majú predkladať a akú majú mať kvalitu. Na členské štáty však ponecháva voľbu konkrétnej metódy zostavovania štatistiky o odpadoch. Vďaka tomu si členské štáty môžu zachovať svoje systémy zberu údajov a minimalizovať záťaž v súvislosti so zabezpečovaním súladu s nariadením. Údaje sa zbierajú každé dva roky – vždy v párnom roku.

V nariadení (príloha I, časť 7) sa od členských štátov zároveň vyžaduje, aby spolu s údajmi predložili správu o kvalite. V týchto správach členské štáty uvádzajú prvky kvality, ktoré sa bežne používajú v Európskom štatistickom systéme[7] a ktoré sú stanovené v nariadení Komisie (ES) č. 1445/2005 o kvalite štatistiky o odpadoch[8].

Kontrola kvality

Od prvého zberu údajov v roku 2004 Komisia (Eurostat) zriadila efektívny systém kontroly kvality údajov získaných od členských štátov v dvoch krokoch.

V prvom kroku Komisia po doručení údajov do dvoch mesiacov od termínu na ich vykázanie zbežne vyhodnotí údaje a správy o kvalite. V rámci tohto kroku sa validácia údajov zameriava najmä na vnútornú koherentnosť nových údajov a vývoj v priebehu času. Analýza sa vykonáva na veľmi agregovanej úrovni a jej cieľom je zistiť kľúčové zlomy v radoch a overiť, či sú údaje vhodné na uverejnenie. Komisia (Eurostat) následne zašle členskému

---

1 Ú. v. ES L 332, 9.12.2002, s. 1.
2 Ú. v. EÚ L 312, 22.11.2008, s. 3.
3 KOM(2008) 355 v konečnom znení, 13. 6. 2008.
4 KOM(2011) 131 v konečnom znení, 17. 3. 2011.
5 COM(2014) 79 final, 14. 2. 2014.
6 COM(2016) 701 final, 3. 11. 2016.
7 Internetová stránka Eurostatu venovaná kvalite vykazovania: https:/ec.europa.eu/eurostat/web/quality/quality-reporting.
8 Ú. v. EÚ L 229, 6.9.2005, s. 6.

štátu, ktorý údaje poskytol, hodnotiacu správu. V tej sa môže vyžadovať vysvetlenie a/alebo v prípade potreby revízia údajov.

Druhým krokom je hĺbková validácia. V rámci nej sa údaje analyzujú na podrobnejšej úrovni (napr. podľa hospodárskych odvetví a kategórií odpadu) a porovnávajú sa trendy a vývoj naprieč krajinami. Súčasťou validačných kontrol sú:

- vnútroštátne porovnania vzniku odpadu za každú ekonomickú činnosť s hodnotami z predošlých rokov,
- cezhraničné porovnania údajov za každú ekonomickú činnosť,
- vnútroštátne porovnanie vzniknutých a spracovaných odpadov za každú kategóriu odpadu,
- krížové kontroly údajov o odpadoch, ktoré sa získali na základe iných oznamovacích povinností, ako napr. monitorovanie súladu podľa iných právnych predpisov týkajúcich sa odpadov.

Výsledky sa porovnajú: i) so správami jednotlivých krajín o kvalite; ii) so spätnou väzbou z prvého hodnotiaceho kroku a iii) s akýmikoľvek inými dostupnými dokumentmi (napr. oznámená dokumentácia z predošlých rokov). Výsledky sa potom prediskutujú s jednotlivými krajinami. Účelom tejto hĺbkovej validácie nie je len odhaliť nezrovnalosti, ale aj skvalitniť údaje z dlhodobého hľadiska.

Komisia (Eurostat) priebežne aktualizuje metodické usmernenia dostupné na webovej stránke Eurostatu a pokračuje v skvalitňovaní a zdokonaľovaní systému kontroly kvality údajov.

2. ČASOVÁ PRESNOSŤ A VČASNOSŤ

Údaje a správy o kvalite sa Komisii (Eurostatu) majú predkladať každé dva roky, a to do 18 mesiacov od konca referenčného roka[9].

Súlad s termínom na vykazovanie za referenčný rok 2016 sa oproti predošlým rokom nezmenil. Úplné súbory údajov a správy o kvalite dodalo včas celkovo 23 členských štátov a dve krajiny EZVO. Dva členské štáty zaslali časť svojich údajov s omeškaním do jedného mesiaca. Päť členských štátov a jedna krajina EZVO predložili súbory údajov aj správy o kvalite viac ako mesiac po termíne. Dva členské štáty predložili súbory údajov viac ako deväť mesiacov po termíne.

Komisia (Eurostat) podniká kroky na to, aby krajiny preskúmali svoje postupy zostavovania štatistiky a aby predkladali kvalitné údaje v rámci stanovených lehôt.

Zverejnenie

Zverejnenie údajov o vzniku odpadu za referenčný rok 2016 vo verejnej databáze Eurostatu dokončila Komisia (Eurostat) 14. septembra 2018. 18. septembra 2018 dokončila aj zverejnenie údajov o spracovaní odpadu vo verejnej databáze Eurostatu[10].

[9] Časť 7 bod 2 príloh I a II k nariadeniu (ES) č. 2150/2002.

3. ÚPLNOSŤ

Pre vypracovanie agregátov za EÚ má kľúčový význam predkladanie úplných vnútroštátnych súborov údajov. Chýbajúce údaje obmedzujú informačnú hodnotu štatistiky o odpadoch. Údaje sú neúplné vtedy, ak krajiny buď nedisponujú žiadnymi zdrojmi údajov alebo majú len nedostatočné údaje na vykonanie odhadov.

Pokiaľ ide o zber údajov o vzniku odpadu, medzi referenčnými rokmi 2010 a 2016 sa výrazne znížil objem chýbajúcich hodnôt, ako aj počet krajín, ktoré vykázali chýbajúce hodnoty. V roku 2010 oznámilo chýbajúce hodnoty 8 krajín, ich počet v referenčnom roku 2016 však klesol na 3. Celkový počet chýbajúcich hodnôt sa znížil z 1 668 v referenčnom roku 2010 na 97 v referenčnom roku 2016. Pri väčšine chýbajúcich hodnôt išlo o odpad z domácností.

Trend je rovnaký aj pri údajoch o spracovaní odpadu. V roku 2016 neboli nahlásené žiadne chýbajúce hodnoty spracovania odpadu, pričom v referenčnom roku 2010 bolo takýchto hodnôt 263.

4. PRESNOSŤ ÚDAJOV

Pokrytie údajov

Štatistika o vzniku odpadu sa musí zostavovať za všetky hospodárske odvetvia, ako aj za domácnosti. Musí zahŕňať odpad vzniknutý pri činnostiach zhodnocovania a zneškodňovania známy aj ako druhotný odpad. Štatistika musí takisto pokrývať odpad z malých podnikov (menej než 10 zamestnancov), hoci takéto malé podniky by mali byť podľa možnosti od zisťovania oslobodené.

Štatistika spracovania odpadov zahŕňa všetky odpady, ktoré sa zhodnocujú alebo zneškodňujú v rámci krajiny, a to bez ohľadu na pôvod daného odpadu. Základným cieľom nariadenia je zber údajov o konečnom určení odpadu. Nariadenie si nevyžaduje zber údajov o činnostiach prípravného spracovania. Pri určitých kategóriách spracovania však niektoré krajiny vykázali údaje o predprípravnom spracovaní (napríklad triedenie alebo skladovanie) ako údaje o konečnom spracovaní. Komisia (Eurostat) tieto krajiny požiadala, aby svoje údaje opravili. Pokrytie zberu údajov štatistiky o odpadoch sa vo všeobecnosti za referenčný rok 2016 oproti roku 2014 zlepšilo. Klesol objem chýbajúcich hodnôt, znížil sa podiel odpadov, ktoré bolo treba odhadovať a použili sa dodatočné zdroje. Oproti referenčnému roku 2014 bolo možné za referenčný rok 2016 konštatovať zlepšenie pokrytia v ôsmich krajinách. Dve dôležité zistenia z validácie štatistiky za rok 2016:

- Niektoré krajiny zatiaľ nie sú schopné informovať o kategórii spracovania „spätné zasypávanie“, alebo túto kategóriu používajú na vykazovanie skládkovania. Tento problém sa zistil počas validácie. Komisia (Eurostat) dotknuté krajiny požiadala, aby stav napravili a poskytovali celkom správne súbory údajov.

[10] https://ec.europa.eu/eurostat/web/waste/data/database.

- Minerálny odpad je pomerne málo relevantný, no predstavuje veľký podiel z celkového odpadu. Komisia (Eurostat) preto vyvinula dodatočný ukazovateľ „odpad okrem hlavných zdrojov minerálneho odpadu“.

Členenie podľa hospodárskych odvetví

Celkový dosah nesprávneho zaradenia hospodárskych odvetví sa považuje za nízky. Nepravdepodobné prípady sa zväčša odhalia pri validácii, takže sa buď vysvetlia, alebo opravia. K takýmto prípadom veľmi často nedochádza.

Kategórie odpadu

V nariadení sa stanovuje, že kategórie odpadu, ktoré sa majú oznamovať EÚ, musia vychádzať z Európskej klasifikácie odpadov na účely štatistiky[11] (EWC-Stat). V EWC-Stat sa však neuvádza osobitná klasifikácia, ktorá sa má uplatňovať pri zbere údajov na vnútroštátnej úrovni.

Väčšina krajín zbiera svoje údaje podľa európskeho katalógu odpadov[12], ktorý obsahuje 839 druhov odpadov. V nariadení Komisie (EÚ) č. 849/2010[13] je uvedená prevodná tabuľka na konverziu kódov z európskeho katalógu odpadov na kódy EWC-Stat. Rozšírené používanie týchto dvoch klasifikácií zabezpečuje vysokú porovnateľnosť – minimálne na úrovni agregátov, ktorá sa v nariadení vyžaduje. Podľa Eurostatu je celkový vplyv chybných klasifikácií na presnosť údajov malý. Ak majú chyby v klasifikácii významný vplyv, odhalia sa už pri prvotnej rýchlej validácii a dotknuté členské štáty ich hneď opravia. V roku 2014 došlo k jednej takej chybe, v roku 2016 sa už takéto chyby nezaznamenali.

Rozdiely medzi vznikom a spracovaním odpadu

Medzi štatistikou spracovania odpadov a štatistikou vzniku odpadu je viacero rozdielov.

Objem vzniknutých odpadov v EÚ od roku 2008 sa od objemu spracovaných odpadov líšil zhruba o 200 miliónov ton. Je to približne 10 % všetkého vyprodukovaného odpadu. Scenár je od roku 2008 stabilný: vzniká viac odpadu, než sa spracuje. Najväčší rozdiel sa zaznamenal v prípade kalov a kvapalných odpadov zo spracovania odpadov (približne 70 %) a najnižší rozdiel (takmer 0 %) v prípade pôdy.

Tento rozdiel medzi produkciou odpadov a ich spracovaním má viacero dôvodov. Rozdiely sú uvedené v zarážkach ďalej v texte.

- Nie všetky odpady sa spracúvajú v krajine, kde vznikli. Údaje o dovoze a vývoze sa podľa nariadenia nezbierajú, takže rozdiely vyplývajúce z dovozu a vývozu nemožno na základe údajov podľa nariadenia kvantifikovať. Z odhadov na základe

[11] Aktuálna verzia EWC-Stat Rev. 4, ktorá má 51 kategórií, stanovená nariadením Komisie (EÚ) č. 849/2010.

[12] Je stanovený v rozhodnutí Komisie 2000/532/ES naposledy zmenenom rozhodnutím Komisie 2014/955/EÚ. Európska klasifikácia odpadov na účely štatistiky (EWC-Stat) sa klasifikuje výlučne podľa odpadového materiálu. Európsky katalóg odpadov je omnoho podrobnejší než EWC-Stat a zohľadňuje materiály, využitie týchto materiálov, ako aj pôvod odpadu.

[13] Ú. v. EÚ L 253, 28.9.2010, s. 2 – 41.

údajov o zahraničnom obchode vyplýva, že tomuto vplyvu možno pripísať asi jednu pätinu rozdielov v rámci celej EÚ. V prípade jednotlivých členských štátov môže byť tento vplyv vyšší.

- Svoju rolu zohráva aj obsah vody v odpade. Všetky kategórie odpadov okrem kalov sa vykazujú v bežnej hmotnosti vlhkej látky. V procese predprípravy, napríklad počas činností prípravného spracovania na účely zneškodňovania odpadov (spracovanie kvapalného odpadu, napr. výluhu alebo emulzie oleja/vody), dochádza k úbytku vody, takže keď sa odpad dostane do fázy konečného spracovania, jeho hmotnosť sa výrazne zníži.
- Niektoré činnosti sú vylúčené z rozsahu pôsobnosti prílohy II k nariadeniu, a to napr. zariadenia na spoluspaľovanie odpadov, v ktorých sa ako palivo využívajú iba isté druhy odpadov z biomasy.
- Nie všetky odpady sa spracúvajú v roku, v ktorom vznikli. Niektoré sa dočasne uskladňujú. Preto odpady spracované v roku t môžu obsahovať odpady vzniknuté v roku t-1. Odpad, ktorý vznikol v roku t, sa môže spracovať v roku t + 1.
- Pri spracovaní odpadov môžu vzniknúť nové typy odpadov, ktoré navýšia objem vzniknutého odpadu – napríklad popol zo spaľovania odpadov môže tiež byť odpadom. Na kvantitatívne vyhodnotenie tohto fenoménu Komisia (Eurostat) odhaduje ukazovateľ „druhotný odpad“, ktorý agreguje odpady vzniknuté pri spracovaní odpadov.
- Vyradené vozidlá alebo zariadenia sa takto vykazujú iba v rámci štatistiky vzniku odpadu. Spracovanie odpadu sa meria na konci spracovateľského reťazca, teda po vyradení a triedení. Vozidlo pozostáva z rôznych materiálov, napr. kovu a plastov. Tieto materiály sa napokon vykážu v rámci štatistiky spracovania odpadov. To znamená, že v rámci štatistiky spracovania odpadov sa vozidlá a podobné zariadenia vykazujú iba výnimočne.

Rozdiel medzi vznikom a spracovaním odpadu teda nie je výsledkom rozdielnej kvality štatistiky pri týchto dvoch kategóriách. Odráža iba rozdiely v účele (a použitých princípoch) týchto dvoch kategórií. V závislosti od triedy odpadu by rozdiel mal byť v určitých medziach. Ak sa prekročia, príslušný členský štát to musí vysvetliť.

5. POROVNATEĽNOSŤ

Časová porovnateľnosť

Správy jednotlivých krajín o kvalite sú praktickým nástrojom na monitorovanie metodických zmien a ich vplyvu na porovnateľnosť údajov. Z týchto správ o kvalite vyplýva, že takmer všetky krajiny od roku 2004 výrazne zlepšili svoje prístupy k vnútroštátnym štatistikám o odpade. Väčšina krajín naďalej zlepšuje: i) kvalitu údajov v rámci ich zberu (napr. vypĺňanie medzier v údajoch a zlepšovanie pokrytia) a ii) efektívnosť metód.

Vzhľadom na zlepšenie zberu údajov v priebehu rokov došlo k vzniku zlomov v časových radoch. Krajiny revidujú svoje súbory údajov z predošlých rokov, aby tieto zlomy obmedzili, a o revíziách sú používatelia informovaní. Komisia (Eurostat) takéto narušenie kontinuity časového radu označí v zverejnených súboroch údajov.

Porovnateľnosť medzi jednotlivými krajinami

Vďaka spoločným definíciám a klasifikáciám dosahuje porovnateľnosť údajov medzi krajinami v prípade väčšiny odvetví a druhov odpadov pomerne vysokú úroveň. V dôsledku rozdielov v pokrytí opísaných v oddiele 4 sa však naďalej vyskytujú isté problémy pri porovnávaní údajov medzi krajinami. Na zlepšenie porovnateľnosti sa uverejňuje agregát s názvom „odpad okrem hlavných zdrojov minerálneho odpadu“.

6. ZAŤAŽENIE PODNIKOV

Krajiny vo svojich správach o kvalite ukazujú snahu minimalizovať spravodajské zaťaženie podnikov. Odráža sa to v rastúcom počte krajín, ktoré: i) zbierajú informácie o spravodajskom zaťažení a ii) sú schopné kvantifikovať priemerný čas, ktorý respondent potrebuje na vyplnenie dotazníkov či vykazovacích formulárov. Informácie sa od respondentov zbierajú pomocou dotazníkov alebo sa k nim dospelo v osobitných štúdiách. Približne polovica členských štátov využíva ako hlavný zdroj štatistiky o odpadoch administratívne údaje, čím sa predchádza zaťažovaniu respondentov dodatočnými dotazníkmi. Ďalšie krajiny využívajú administratívne údaje ako jeden z mnohých zdrojov údajov. Malé podniky sú zo zisťovaní vyňaté rôznymi spôsobmi[14].

Čoraz viac krajín zaviedlo alebo plánuje zaviesť systémy elektronického vykazovania. V týchto systémoch sa údaje požadované v právnych predpisoch o odpadoch automaticky preposielajú zo zariadení na spracovanie odpadu národným štatistickým orgánom.

7. VÝVOJ PODĽA UKAZOVATEĽOV

Zostavené údaje sa používajú pri výpočte ukazovateľov. Na webových stránkach Eurostatu sú napríklad dostupné ukazovatele udržateľného rozvoja Únie týkajúce sa „vzniku odpadu okrem hlavných zdrojov minerálneho odpadu“[15] a „miera recyklácie odpadu okrem hlavných zdrojov minerálneho odpadu“[16]. Tieto ukazovatele sa vykazujú v kilogramoch na obyvateľa aj ako percentuálny podiel spracovaného odpadu naprieč krajinami. Ukazovateľ „nakladanie s odpadom okrem hlavných zdrojov minerálneho odpadu“ odráža konečné spracovanie

[14] Vyňatie malých podnikov zo zisťovaní sa rieši rôznymi spôsobmi. Niektoré krajiny uskutočňujú výberové zisťovania s účasťou malých podnikov, a potom extrapolujú ich výsledky. Väčšina krajín však malé podniky vyníma úplne. Ak je vyňatie v súlade s cieľmi pokrytia a kvality podľa článku 3 nariadenia, tieto hodnoty možno ignorovať. Hodnoty však možno aj extrapolovať pomocou faktorových modelov odhadov. Krajiny zaviedli rôzne prahy na vyňatie podnikov zo zisťovaní – väčšinou sú vymedzené na základe počtu zamestnancov alebo množstva odpadu vyprodukovaného za rok. Niektoré krajiny obe uvedené kritériá kombinujú s cieľom zabezpečiť, aby sa v prípade prekročenia stanovenej prahovej hodnoty na vznik odpadu vzťahoval zber údajov aj na malé podniky.

[15] https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_12_50/default/table?lang=en.

[16] https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_12_60/default/table?lang=en.

vzniknutého odpadu na vnútroštátnej úrovni[17]. Na rozdiel od údajov zbieraných na základe nariadenia tento ukazovateľ zahŕňa vyvezený odpad a nezahŕňa dovezený odpad.

V decembri 2018 bol prijatý balík predpisov o obehovom hospodárstve[18]. Na monitorovanie pokroku Európy v prechode na obehového hospodárstvo poskytuje Eurostat tvorcom politiky i verejnosti jednoduchý prístup k relevantným údajom v podobe desiatich ukazovateľov[19]. Ukazovatele *vznik odpadu, potravinový odpad, miera recyklácie, špeciálne toky odpadu* a *prínos recyklovaných materiálov k uspokojovaniu dopytu po surovinách* sa počítajú s využitím údajov získaných podľa nariadenia, alebo sa odvodzujú priamo z týchto údajov.

8. VÝSLEDKY A VÝHĽAD

V kontexte zostavovania štatistiky o odpadoch sa od poslednej správy z roku 2016 podarilo dosiahnuť značný pokrok. Úplnosť údajov predkladaných jednotlivými krajinami sa neustále zlepšuje. Vo väčšine kategórií odpadov a odvetví dosiahla štatistika o odpadoch pomerne vysokú mieru porovnateľnosti medzi jednotlivými krajinami. Výrazne napreduje aj úsilie zamerané na dosiahnutie úplného pokrytia údajov. Celkovo majú údaje väčšiny krajín zodpovedajúcu kvalitu. Právne predpisy o odpadoch[20] revidovaná v rámci balíka predpisov o obehovom hospodárstve obsahuje presnejšie pravidlá kvantifikácie spracovateľských operácií, ako aj presnejšie definície. Zvýši sa vďaka tomu aj porovnateľnosť štatistiky o odpade medzi jednotlivými krajinami. Komisia naďalej s členskými štátmi spolupracuje aj formou iných opatrení – napríklad seminármi a výmenou osvedčených postupov. Štatistické skúmanie hlavných zdrojov minerálneho odpadu by si vyžadovalo dodatočné úsilie.

S údajmi zozbieranými za rok 2016 sú v súčasnosti k dispozícii údaje o vzniku a spracovaní odpadu za sedem referenčných rokov, t. j. za obdobie od roku 2004 do roku 2016. S predlžovaním časových radov rastie aj užitočnosť údajov – napríklad sa dajú využiť na vývoj ukazovateľov alebo ako vstupy do analýz zmeny klímy.

---

17 Daný ukazovateľ sa vzťahuje na všetky odpady okrem „hlavných zdrojov minerálneho odpadu“. Obsahuje ucelený súbor ukazovateľov, ktoré sa vzťahujú na všetky kategórie spracovania odpadov v zmysle časti 8 prílohy II k nariadeniu. Tento súbor ukazovateľov vychádza z údajov o spracovaní odpadov podľa nariadenia, pričom sa v ňom zohľadňujú množstvá odpadov, s ktorými sa nakladá v členských štátoch. Okrem toho sa prihliada na údaje o dovoze/vývoze odpadov, ktoré vyplývajú zo štatistiky zahraničného obchodu (COMEXT) alebo vnútroštátnej štatistiky. Do výpočtu sa zahŕňajú množstvá vyvezených odpadov a vylučujú sa z neho množstvá dovezených odpadov.

18 https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm.

19 https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators.

20 https://ec.europa.eu/environment/waste/target_review.htm.